

ТИШ ҚАТОРЛАРИ НУҚСОНИ МАВЖУД РУҲИЙ БЕМОРЛАРНИ ЗАМОНАВИЙ CAD-CAM ТЕХНОГИЯСИ АСОСИДА ТАЙЁРЛАНАДИГАН ПРОТЕЗЛАР БИЛАН ПРОТЕЗЛАШ УСУЛИ.

Астанов Отабек Миржонович
Бухоро давлат тиббиёт институти
Ортопедик стоматология ва ортодонтия
кафедраси PhD, доценти
astanov.otabek@bsmi.uz

Аннотция. Мазкур мавзунинг илмий аҳамияти руҳий беморларнинг психоэмоционал ҳолатини инобатга олган ҳолатда, улардаги тиш қаторларининг қисман ва тўлиқ нусонларини замонавий рақамли технологиялардан фойдаланган ҳолатда протезлашдан иборат. Руҳий беморларни протезлашга тайёрлаш, уларга олиб қўйиладиган тиш протезларини қўллаш бир қанча қийинчиликларга олиб келиши барчага маълум. Ушбу ҳолатни инобатга олган ҳолатда психиатр мутахассиси ҳамкорлигида протезлаш мақсадга мувофиқдир. Чунки улардаги руҳий ҳолатни қандай ва қайси ҳолатларда ўзгариши мутахассис томонидан назоратда бўлади.

Калит сўзлар. Руҳий беморлар, CAD-CAM технологияси, тиш протезлари, PolidentPink хом ашёси, 3D босма.

Руҳий касаллиги мавжуд беморларни протезлаш ҳозирги куннинг долзарб муаммолардан бирилиги барчага маълум. Чунки улардаги руҳий ҳолатнинг ўзгариб туриши, яъни тажовузкорлик, жахлдорлик, ўз жонига қасд қилиш каби белгиларнинг бўлиши улардаги стоматологик касалликларни ташхислаш ва даволашда бир қанча қийинчиликларни юзага келтиради [1,2]. Руҳий беморларни тиш қаторлари нуқсонларини протезлашда бир қанча усуллардан фойдаланиш мумкин. Кўп ҳолатларда уларда тиш қаторларининг чегараланмаган нуқсонлари ва тўлиқ нуқсонларини кузатишимиз мумкин. Бунга сабаб улардаги асосий касалликлари туфайли стоматологик гигиена қоидаларига риоя қилмаслигидадир. Аммо уларнинг чайнов фаолиятини

тиклаш ортопед стоматологларнинг фазифаларидан биридир. Шунинчак олиб бир неча хом ашёлардан ва усуллардан фойдаланган ҳолатда рухий беморларни тиш қатори нуқсонларини протезлаш муҳим аҳамиятга эгадир. [3,4,5].

Тиш протезлари физик-механик тавсифи самарадорлигини баҳолаш мақсадида Villacril H Plus хомашёси кўрсаткичи энг кам 93,33 mPa бўлганлиги, PolidentPink CAD/CAM намуналарида энг катта 130,67 mPa кўрсаткичлигини кўрсатди. Next Dent хом ашёси 123,11 mPa кўрсаткичи билан оралик ўринни эгаллайди. Сиқишга синов натижалари энг катта кўрсаткичлар PolidentPink (2,51 mPa) хом ашёсида, энг кичик кўрсаткичлар Villacril H Plus (2,11 mPa), Next Dent Materials Denture 3D (2,47 mPa) хомашёсида эканлигини кўрсатади. Статик эгишга синовлар, Villacril H Plus хомашёсида энг паст кўрсаткичлар 14,75 кг/мм², ундан сўнг Next Dent Materials Denture 3D 24,55кг/мм, энг катта қийматлар Polident Pink 29,56 кг/мм² эканлигини кўрсатди.

Шундай қилиб, олиб қўйиладиган тиш протези учун намуналарнинг физик-механик хоссаларини таққослаш натижалари, барча турдаги синовларда CAD/CAM тизимда фрезерлаш учун Polident Pink хом ашёси энг катта кўрсаткичларга эга бўлганлигини кўрсатди. Ушбу таққослашда энг кичик қийматлар анъанавий олиб қўйиладиган протезлаш учун акрил пластмасса Villacril H Plus хомашёсида бўлди. Оқимли 3D босма учун Next Dent Materials Denture 3D хомашёси Polident Pink ва Villacril H Plus ўртасида оралик кўрсаткичга эга бўлди.

Субтрактив рақамли усулда CAD/CAM технологияси орқали тайёрланган олиб қўйиладиган протезлар учун биз қуйидаги материалдан фойдаландик: Polident pink CAD/CAM disc, Sloveniya. 3D босмадан фойдаланиб аддитив ишлаб чиқариш йўли билан тайёрланган, олиб қўйиладиган протезлар учун Next Dent Materials Denture 3D, Нидерландия хом ашёси қўлланилди. Анъанавий усулда тайёрланган, олиб қўйиладиган

протезлар учун Villacril H Plus Латвия иссиқлик билан қотувчи пластмассада ҳамда акрил тишларнинг стандарт сунъий тишлар тўпламидан фойдаланилди.

Тўлиқ олиб қўйиладиган протезларни тайёрлаш усули бўйича барча беморлар уч гуруҳга ажратилди.

Биринчи гуруҳ: тўлиқ олиб қўйиладиган протезлар анъанавий клиник-лаборатор босқичларга риоя қилган ҳолда беморлар протезларига сунъий тишларни териш ва мумни пластмассага алмаштириш каби in Lab/MCX5 тизимидан фойдаланиб амалга оширилади, лаборатория босқичлари эса бундан мустасно. Ушбу усулдан мосламанинг тўлиқ тўплами мавжуд бўлмаган шифокорлар фойдаланиши мумкин.

Иккинчи гуруҳи уларга тўлиқ олиб қўйиладиган протезлар inLabMCX5, DentsplySirona тизими CAD/CAM дан фойдаланиб тайёрланди. Беморларнинг мазкур гуруҳи учун протезларни тайёрлашнинг барча босқичлари рақамли технологиялар усулида амалга оширилди. Махсус қошиқ (Dentca) ёрдамида функционал қолиплар олинди, қошиқнинг орт қисми кесилди. Жағларнинг марказий нисбати аниқланди, улар оғиз бўшлиғида қаттиқ силикон масса билан маҳкамланади.

Учинчи гуруҳ беморлари тўлиқ олиб қўйиладиган протезлар 3D принтердан фойдаланиб тайёрланди. Ушбу беморларга олиб қўйиладиган протезлар протезнинг виртуал моделига базис хом ашёсини қатламли суриш усулида босиб чиқарилди.

Клиникада иккала жағида иккиламчи тўлиқ адентия мавжуд 20 нафар бемор текширилди ва қабул қилинди. Шулардан 10 нафар беморга тўлиқ олиб қўйиладиган протезлар рақамли технология билан уйғунликда анъанавий технологияда тайёрланди, 18 нафар беморга рақамли усулда (CAD/CAM ва 3D) тайёрланди. Ушбу усулда тайёрланган протезларнинг афзалликлари шундан иборат: вақт тежалиши, осон тайёрланиши, аниқлик,

окклюзион ҳолатни яъни тишловни максимал даражагача бир хилда бўлишини таъминлайди.

Хулоса қилиб шуни айтиш мумкинки, руҳий беморларни протезлаш орқали биз ортопед стоматологлар уларнинг чайнов функциясини тикланишига ва беморнинг ўзига нисбатан янада ишончининг ортишига ҳамда руҳиятини бир оз бўлсада яхшилашга сабабчи бўламиз. Бунинг учун албатта психиатр мутахассиси ҳамкорлигида ишлаш ҳам муҳим аҳамиятга эгадир.

Фойдаланган адабиётлар рўйхати:

1. Шайхова, Ш.Р., Тўхтаматов, А.А., Ўртаев, Б.Р. (2019). "Руҳий касаллиги бўлган беморларда стоматологик касалликлар ва уларни даволаш усуллари". Тиббиёт илми ва амалиёти, 15(2), 112-117.
2. Бобоев, Ш.Х., Умаров, Н.А. (2020). "Руҳий касалликлар ва уларнинг оғиз бўшлиғидаги таъсири". Стоматология журнали, 23(4), 56-62.
3. Усмонов, Б.М., Махмудова, З.К. (2018). "Руҳий касаллиги мавжуд беморларда комплекс даволаш ва тишларнинг ҳолатини баҳолаш". Ҳар бир тиббий соҳадаги тадқиқотлар, 9(1), 82-90.
4. Бекмуродов, У.Х., Турсунов, Ж.М. (2017). "Тишлар кариеси ва руҳий касалликлар: диагнози ва даволаш усуллари". Ҳар хил касалликлар ва даволаш, 11(3), 98-104.
5. Камилов, Ш.Р., Муратов, Б.К. (2021). "Руҳий касалликлар ва оғиз бўшлиғидаги шифоланиш жараёни". Тиббиёт ва стоматология соҳасидаги янги тадқиқотлар, 14(5), 210-217.